

Tisdagen den 23 oktober

Kl. 16.00

§ 1 Meddelande ang. plenum fredagen den 26 oktober

Herr TALMANNEN yttrade:

Bordläggningsplenum fredagen den 26 oktober, som enligt den preliminära planen skulle börja kl. 15.00, tar sin början redan kl. 13.00 för besvarande av interpellationer och frågor angående situationen i Mellanöstern och förhållandena i Chile.

§ 2 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner

nr 148 till skatteutskottet,
nr 152 till lagutskottet och
nr 154 till näringsutskottet.

§ 3 Föredrogs och hänvisades motionen nr 2011 till socialutskottet.

§ 4 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkanden nr 28–37, skatteutskottets betänkanden nr 48–50 och 54–57, lagutskottets betänkanden nr 22 och 23, socialutskottets betänkanden nr 19–23, utbildningsutskottets betänkanden nr 32–36 samt jordbruksutskottets betänkande nr 30.

§ 5 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 130 och 131.**§ 6 Interpellation nr 132 om utbyggnad av skogsindustrin i Norrlands kustland**

Ordet lämnades på begäran till

Herr SELLGREN (fp), som yttrade:

Herr talman! Genom regeringsbeslut den 19 oktober 1973 gavs tillstånd för Holmens bruk att bygga sulfatfabrik, pappersbruk och sliperi vid Bråviken, det s. k. Bråvikenprojektet. Samtidigt fick Stora Kopparberg tillstånd att bygga ut massafabriken i Skutskär. Besluten baseras på regeringens rätt att inom ramen för riksplaneringen avgöra frågor om lokalisering av viss industri.

Samtidigt meddelade regeringen att den tills vidare inte kommer att ge några ytterligare tillstånd till utbyggnader inom massa- och pappersindustrin. Bakgrunden till detta beslut har uppgivits vara bl. a. den oklara situationen när det gäller tillgången på råvaror, sysselsättning m. m. Ett bättre underlag om bl. a. skogstillväxten skulle därvid behövas innan ytterligare medgivanden lämnas.

Ansökningar gällande industrier i bl. a. Husum, Frövifors och Karskär kommer därför tills vidare inte att behandlas. Från andra industrier har utbyggnadsplaner aviserats. Det gäller bl. a. utbyggnader i Domsjö och Mönsterås.

Utbyggnaderna i Braviken och Skutskär är mycket omfattande. Jag går i detta sammanhang inte in på de miljöaspekter som är förknippade med dessa projekt. Besluten innebär emellertid att en stor del av utrymmet för utbyggnad av skogsindustrin härmed tas i anspråk. Detta understryks genom beslutet om uppskov med annan utbyggnad.

Utbyggnaderna sker i södra Sverige. Det finns givetvis fördelar med en placering av industri i områden där skogstillväxten är hög. Men samtidigt medför besluten en allvarlig stagnation för den industriella utvecklingen och sysselsättningen längs Norrlandskusten. För närvarande transporteras råvara från södra Sverige bl. a. till Västernorrland. Det är fullt möjligt att i större skala förädla råvarorna i fabriker längs Norrlandskusten.

I bl. a. Örnköldsvik har man redan tidigare uttryckt farhågor för sysselsättningen. Minskningen av arbetstillfällena i jord- och skogsbruket kompenseras inte av ökning inom andra sektorer. Man har på kommunalt håll redan talat om Örnköldsviksområdet som ett nytt Ådalen. Området har varit och är ett centrum för skogsindustri, vilket också lett till tillväxt inom andra kompletterande industrigrenar. De aktuella planerna på utbyggnad av skogsindustrin blir speciellt betydelsefulla i dessa områden med en redan hög arbetslöshet och undersysselsättning, som inte kan avhjälpas med mindre än att statliga lokaliseringssåtgärder kommer till jämsides med att skogsindustrin expanderar.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr civilministern få ställa följande fråga:

Hur ser statsrådet på möjligheterna för fortsatt utbyggnad inom skogsindustrin i Norrlands kustland?

Denna anhållan bordlades.

§ 7 Interpellation nr 133 ang. meritvärderingen vid akademisk beförd- ran

Ordet lämnades på begäran till

Herr SVENSSON i Malmö (vpk), som yttrade:

Herr talman! De akademiska befodringsstriderna har ofta gjorts till medel för att hindra förnyelse av forskning och samhällligt tänkande.

Att hindra subjektiva värderingar att slå igenom i befodringsssammanhang är naturligtvis inte möjligt. Vad som däremot är möjligt att uppnå – oavsett ett samhälles ideologiska förtecken – är att besluten inte öppet strider mot gällande bestämmelser samt att praxis vid meritvärdering sker efter bestämda och förutsebara logiska principer.

I nämnda hänseende måste rättssäkerheten vid universiteten betraktas som dålig. Professorers och höga förvaltningsmäns handlande visar sig gång på gång präglas av ett godtycke, som icke skulle godtagas t. ex. inom domstolsväsendet, där man trots många brister ändå fäster avseende vid

en viss grad av konsekvens i praxis. Det är tyvärr också en vanlig erfarenhet att kontrollerande myndigheter är alltför passiva och toleranta även inför uppenbara tvivelaktigheter i ärendenas handläggning. Professorsväldet tycks i sig betraktas med mera respekt än troheten mot bestämmelser.

Genom den nu pågående samhällsutvecklingen antar denna bristande rättssäkerhet allt farligare proportioner. De skärpta motsättningarna i samhället, brytningen mellan klassintressen, mellan gammalt och nytt vid universiteten ger de etablerade intressena ett farligt vapen i hand mot kritikerna. Godtycket blir ett slagträ i försöken att motsätta sig demokratisering vid universiteten. Vetenskaplig förnyelse motarbetas. Kritik mot obehöriga intressens inflytande över forskningen tystas. Otryggheten ökar för *underordnade lärare, forskare och studenter*.

Ett illustrativt fall är det i pressen på sistone uppmärksammade fallet Helmers - kemilektorn i Lund som vägrades nytt förordnande efter lång tids tjänst. Jag tar givetvis inte upp detta fall konkret, särskilt som det icke i alla delar slutligt avgjorts av behöriga instanser. Men fallet speglar den rätts- och maktproblematik vid universiteten som den pågående samhällsutvecklingen framskapat, en problematik bestående i att *grava formella fel kan begås utan påtalan och att godtyckliga befodringsregler kan ställas upp vid sidan av de i formella bestämmelser angivna och detta i det uppenbara syftet att hävda professorsmakten och de etablerade intressena*.

Mot den nu skildrade allmänna bakgrunden anholder jag om kamarens tillstånd att få ställa följande frågor till herr statsrådet Moberg:

1. Är det i överensstämmelse med etablerad praxis vid meritvärdering i statstjänst att under i övrigt lika omständigheter låta sex månaders tjänstgöring väga tyngre än fem års tjänstgöring?

2. Kan en vetenskaplig skrift, publicerad av två samverkande forskare, i ett fall odelat räknas den ene författaren till godo och i ett annat fall odelat räknas den andre författaren till godo?

3. Universitetsstadgan föreskriver kompetensregler för universitetslektorat. Kan man i enskilda fall utöver detta tillämpa särskilda, strängare kompetensregler för viss kategori lektorer och därigenom inkompetensförklara sökande, som fyller de i stadgan givna kraven?

Denna anhållan bordlades.

§ 8 Interpellation nr 134 om en internationell undersökning av förhållandena i Chile

Ordet lämnades på begäran till

Herr HJORTII (s), som yttrade:

Herr talman! Militärkuppen i Chile, som ledde till att den unga demokratin och hoppen om en fredlig väg till ett rättvist samhälle krossades, har upprört en hel värld. Under Salvador Allendes ledning inleddes ett arbete som skulle betyda en högre levnadsstandard för de breda folklagren, nya arbeten skapades, sociala reformer infördes som

bl. a. ledde till en minskning av barnadödligheten, den högre undervisningen gjordes tillgänglig för allt större grupper och bostadsslummen hade börjat angripas. Denna demokratiseringsprocess fick dock inte fortsätta och utvecklas. Genom sabotage och terroraktioner från extrema högergruppers sida undergrävdes förtroendet för vänsterregeringen, och man försatte landet i en ohållbar krissituation som bäddade för den militärkupp som sedan följde. Allende fick aldrig tillfälle att lösa krisfrågorna och genom en folkomröstning skapa en handlingskraftig majoritet bakom sig i parlamentet. Militärjuntan slog till i en kort men blodig kamp.

Vad som väckt sådan avsky hos alla demokratiska folk är den brutalitet och den hänsynslöshet med vilken militären gått fram mot arbetarklassen och Allendes många anhängare. Avrättningar, tortyr och förföljelser av oskyldiga vittnar om ett människoförakt som man har svårt att tro att civiliserade människor kan förmås att omfatta. Inspärrandet av tusentals fångar i ett fotbollsstadion som är avsett för fredliga och förbrödrande lekar är ett hån mot alla de människor som fortfarande vågar tro och hoppas på en fredlig och mänsklig samlevnad. Avrättningar av meningsmotståndare hör till den dagliga rutinen. Men lika avskyvärd och förnedrande är den behandling som fångarna får utstå. De mest grymma och sataniskt utstuderade tortyrmetoder kommer till användning mot personer vilkas enda brott är att ha en mot militärregimen avvikande politisk uppfattning.

Den omänskliga och fruktansvärda tortyren tycks breda ut sig mer och mer och även till länder som man trott skulle slå vakt om de mänskliga rättigheterna. I 1948 års FN-deklaration om de mänskliga rättigheterna finns en artikel som förbjuder tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Den är dock inte folkrättsligt bindande, men motsvarande bestämmelser finns intagna i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Denna konvention har ännu ej trätt i kraft.

I en motion under vårriksdagen i år tog jag själv och herr Svensson i Kungälv upp dessa frågor, och utrikesutskottet förutsatte i sitt betänkande över motionen att Sverige i FN:s olika organ verkade för effektiva internationella förbud mot tortyr och grym omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Det arbete som pågår på detta område inom FN:s och Europarådets ram är ett arbete på lång sikt, och några omedelbara åtgärder tycks inte vara förestående. Under tiden fortsätter och intensifieras den grymma tortyren av politiska meningsmotståndare med alltmer raffinerade metoder som fullständigt bryter ned de stackars offren. Det arbete som Amnesty International bedriver är värt allt stöd, och den kampanj som organisationen under detta år bedriver går bl. a. ut på att få till stånd en juridiskt bindande internationell konvention mot tortyr. Till den önskar man skall knytas ett domstolsliknande organ med befogenhet att behandla anmälningar om tortyr. Amnestys arbete går också ut på att ta hand om och hjälpa frigivna fångar vilka utsatts för tortyr.

I FN har Sverige nyligen på samtliga skandinaviska länders vägnar krävt en undersökning av förhållandena i Portugals afrikanska kolonier.

De dokument som sammanställts bevisar den terror och den grymma framfart som Portugals kolonialvälde utsätter invånarna för.

Utrikesminister Wickman har i FN hårt kritiserat förhållandena i Chile. Situationen i Chile motiverar enligt min mening initiativ liknande dem som tagits i fråga om Portugals kolonier från svenskt håll för att fästa världsoptionens uppmärksamhet på det som sker. På olika sätt bör åtgärder vidtas för att förmå militärjuntan i Chile att införa en humanare behandling av sina fångar. En internationell undersökning beträffande förhållandena i Chile bör ske så snart som möjligt.

Med stöd av vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utrikesministern få ställa följande fråga:

Avser den svenska regeringen att i FN ta initiativ till en internationell undersökning av förhållandena i Chile och verka för att förhindra fortsatt avrättning och plågsam omänsklig behandling av politiska fångar?

Denna anhållan bordlades.

§ 9 Anmälades och bordlades motionen nr 2012 av herr *Sjöholm* i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:146 angående godkännande av överenskommelser mellan Sverige och Danmark om dels fasta förbindelser över Öresund, dels flygtrafikledningstjänst m. m. med anledning av tillkomsten av en dansk flygplats på Saltholm, m. m.

§ 10 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 22 oktober av

Nr 267 Herr *Svensson* i Malmö (vpk) till herr statsrådet Lidbom om utredning angående de homosexuellas problem:

Vilka initiativ har regeringen tagit eller ämnar regeringen vidtaga med anledning av riksdagens uttalande från i våras enligt vilket riksdagen ”— — utgår därför ifrån att i lämpligt sammanhang de homosexuellas problem blir föremål för närmare utredning.” (LU 1973:20, s. 116)?

Nr 268 Herr *Wirmark* (fp) till herr finansministern om åtgärder mot inflationens återverkningar på sparande i bank:

Vilka åtgärder avser finansministern att vidta för att motverka inflationens negativa återverkningar på villkoren för sparande i de traditionella former som bankväsendet är inriktat på?

Nr 269 Herr *Jadestig* (s) till herr justitieministern om åtgärder för att effektivisera kampen mot narkotikasmugglingen:

Vilka åtgärder är enligt regeringens uppfattning möjliga för att ytterligare effektivisera kampen mot narkotikasmugglingen?

Nr 118

den 23 oktober av

Tisdagen den
23 oktober 1973

Nr 270 Herr *Fågelsbo* (c) till herr kommunikationsministern angående priserna på järnvägsbiljetter:

Är det för statens järnvägar ur resultatsynpunkt och för utvecklingen av resandefrekvensen samt för bevarande av ett intakt järnvägsnät en försvarlig åtgärd att åter höja priserna på järnvägsbiljetter?

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 16.05.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert